

Τοῦ αὐτοῦ ἀγίου
Ἰουστίνου Φιλοσόφου καὶ Μάρτυρος

Ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν
πρὸς τὴν Ῥωμαίων Σύγκλητον.

Καὶ τὰ χθὲς δὲ καὶ πρώην ἐν τῇ πόλει
ὑμῶν γενόμενα ἐπὶ Οὐρβίκου, ὧ Ῥωμαῖοι, καὶ τὰ πανταχοῦ
ὁμοίως ὑπὸ τῶν ἡγουμένων ἀλόγως πραττόμενα ἐξηνάγκασέ με
ὑπὲρ ὑμῶν, ὁμοιοπαθῶν ὄντων καὶ ἀδελφῶν, κἂν ἀγνοῆτε καὶ
μὴ θέλητε διὰ τὴν δόξαν τῶν νομιζομένων ἀξιομάτων, τὴν
τῶνδε τῶν λόγων σύνταξιν ποιήσασθαι.

πανταχοῦ γάρ, ὅς
ἂν σωφρονίζηται ὑπὸ πατρὸς ἢ γείτονος ἢ τέκνου ἢ φίλου ἢ
ἀδελφοῦ ἢ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς κατ' ἔλλειψιν, χωρὶς τῶν πεισθέν
των τοὺς ἀδίκους καὶ ἀκολάστους ἐν αἰωνίῳ πυρὶ κολασθῆ
σεσθαι, τοὺς δ' ἐναρέτους καὶ ὁμοίως Χριστῶ βιώσαντας ἐν
ἀπαθείᾳ συγγενέσθαι τῷ θεῷ (λέγομεν δὲ τῶν γενομένων
Χριστιανῶν), διὰ τὸ δυσμετάθετον καὶ φιλήδονον καὶ
δυσκίνητον πρὸς τὸ καλὸν ὀρμῆσαι, καὶ οἱ φαῦλοι δαίμονες,
ἐχθραίνοντες ἡμῖν καὶ τοὺς τοιούτους δικαστὰς ἔχοντες ὑποχει
ρίους καὶ λατρεύοντας, ὡς οὖν ἄρχοντας δαιμονιώντας, φονεύειν
ἡμᾶς παρασκευάζουσιν.

ὅπως δὲ καὶ ἡ αἰτία τοῦ παντὸς
γενομένου ἐπὶ Οὐρβίκου φανερὰ ὑμῖν γένηται, τὰ πεπραγμένα
ἀπαγγελῶ.

Γυνὴ τις συνεβίου ἀνδρὶ ἀκολασταίνοντι, ἀκολασταί
νουςα καὶ αὐτὴ πρότερον.

ἐπεὶ δὲ τὰ τοῦ Χριστοῦ διδάγ
ματα ἔγνω, αὐτὴ ἐσωφρονίσθη καὶ τὸν ἄνδρα ὁμοίως σω
φρονεῖν πείθειν ἐπειρᾶτο, τὰ διδάγματα ἀναφέρουσα, τὴν τε
μέλλουσαν τοῖς οὐ σωφρόνως καὶ μετὰ λόγου ὀρθοῦ βιοῦσιν
ἔσεσθαι ἐν αἰωνίῳ πυρὶ κόλασιν ἀπαγγέλλουσα.

ὁ δὲ ταῖς
αὐταῖς ἀσελγείαις ἐπιμένων ἀλλοτρίαν διὰ τῶν πράξεων ἐποιεῖτο
τὴν γαμετήν.

ἀσεβὲς γὰρ ἡγουμένη τὸ λοιπὸν ἢ γυνὴ συγκα
τακλίεσθαι ἀνδρὶ, παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ παρὰ τὸ
δίκαιον πόρους ἡδονῆς ἐκ παντὸς πειρωμένῳ ποιεῖσθαι, τῆς συ
ζυγίας χωρισθῆναι ἐβουλήθη.

καὶ ἐπειδὴ ἐξεδυσωπεῖτο ὑπὸ
τῶν αὐτῆς, ἔτι προσμένειν συμβουλευόντων, ὡς εἰς ἐλπίδα με
ταβολῆς ἤξοντός ποτε τοῦ ἀνδρός, βιαζομένη ἑαυτὴν ἐπέμενε.
ἐπειδὴ δὲ ὁ ταύτης ἀνὴρ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πορευθεὶς χα
λεπώτερα πράττειν ἀπηγγέλη, ὅπως μὴ κοινωνὸς τῶν ἀδικημά
των καὶ ἀσεβημάτων γένηται, μένουσα ἐν τῇ συζυγίᾳ καὶ ὁμο
δαίματος καὶ ὁμόκοιτος γινομένη, τὸ λεγόμενον παρ' ὑμῖν ἐπού
διον δοῦσα ἐχωρίσθη.

ὁ δὲ καλὸς κἀγαθὸς ταύτης ἀνὴρ, δέον

αὐτὸν χαίρειν ὅτι ἅ πάλαι μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μισθοφόρων εὐχερῶς ἔπραττε, μέθαις χαίρουσα καὶ κακία πάση, τούτων μὲν τῶν πράξεων πέπαυτο καὶ αὐτὸν τὰ αὐτὰ παύσασθαι πράττοντα ἐβούλετο, μὴ βουλομένου ἀπαλλαγείσης κατηγορίαν πεποιήται, λέγων αὐτὴν Χριστιανὴν εἶναι.

καὶ ἡ μὲν βιβλί

διόν σοι τῷ αὐτοκράτορι ἀνέδωκεν, πρότερον συγχωρηθῆναι αὐτῇ διοικήσασθαι τὰ ἑαυτῆς ἀξιοῦσα, ἔπειτα ἀπολογήσασθαι περὶ τοῦ κατηγορήματος μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων αὐτῆς διοίκησιν· καὶ συνεχώρησας τοῦτο.

ὁ δὲ ταύτης ποτὲ ἀνὴρ, πρὸς ἐκεῖ

νήν μὲν μὴ δυνάμενος τὰ νῦν ἔτι λέγειν, πρὸς Πτολεμαῖόν τινα, ὃν Οὐρβικός ἐκολάσατο, διδάσκαλον ἐκείνης τῶν Χριστιανῶν μαθημάτων γενόμενον, ἐτράπετο διὰ τοῦδε τοῦ τρόπου.

ἕκα

τόνταρχον εἰς δεσμὰ ἐμβαλόντα τὸν Πτολεμαῖον, φίλον αὐτῷ ὑπάρχοντα, ἔπεισε λαβέσθαι τοῦ Πτολεμαίου καὶ ἀνερωτῆσαι εἰ, αὐτὸ τοῦτο μόνον, Χριστιανός ἐστιν.

καὶ τὸν Πτολε

μαῖον, φιλαλήθη ἀλλ' οὐκ ἀπατηλὸν οὐδὲ ψευδολόγον τὴν γνώμην ὄντα ὁμολογήσαντα ἑαυτὸν εἶναι Χριστιανόν, ἐν δεσμοῖς γενέσθαι ὁ ἑκατόνταρχος πεποιήκεν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐκολάσατο.

τελευταῖον δέ, ὅτε ἐπὶ Οὐρβί

κὸν ἤχθη ὁ ἄνθρωπος, ὁμοίως αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐξητάσθη, εἰ εἶη Χριστιανός.

καὶ πάλιν, τὰ καλὰ ἑαυτῷ συνεπιστάμενος

διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ διδαχὴν, τὸ διδασκαλεῖον τῆς θείας ἀρετῆς ὡμολόγησεν.

ὁ γὰρ ἀρνούμενος ὅτιοῦν ἢ κατεγνω

κῶς τοῦ πράγματος ἔξαρνος γίνεται, ἢ ἑαυτὸν ἀνάξιον ἐπιστάμενος καὶ ἀλλότριον τοῦ πράγματος τὴν ὁμολογίαν φεύγει· ὧν οὐδὲν πρόσεστιν τῷ ἀληθινῷ Χριστιανῷ.

καὶ τοῦ Οὐρβίκου

κελεύσαντος αὐτὸν ἀπαχθῆναι Λούκιός τις, καὶ αὐτὸς ὢν Χριστιανός, ὁρῶν τὴν ἀλόγως οὕτως γενομένην κρίσιν, πρὸς τὸν Οὐρβικὸν ἔφη·

Τίς ἡ αἰτία; τοῦ μήτε μοιχὸν μήτε πόρνον

μήτε ἀνδροφόνον μήτε λωποδύτην μήτε ἄρπαγα μήτε ἀπλῶς ἀδίκημά τι πράξαντα ἐλεγχόμενον, ὀνόματος δὲ Χριστιανοῦ προσωφυμίαν ὁμολογοῦντα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐκολάσω; οὐ πρόποντα Εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι οὐδὲ φιλοσόφου Καίσαρος παιδὶ οὐδὲ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κρίνεις, ὧ Οὐρβικε.

καὶ ὅς οὐδὲν

ἄλλο ἀποκρινάμενος καὶ πρὸς τὸν Λούκιον ἔφη· Δοκεῖς μοι καὶ σὺ εἶναι τοιοῦτος.

καὶ Λουκίου φήσαντος· Μάλιστα, πάλιν

καὶ αὐτὸν ἀπαχθῆναι ἐκέλευσεν.

ὁ δὲ καὶ χάριν εἶδέναι

ώμολογεί, πονηρῶν δεσποτῶν τῶν τοιούτων ἀπηλλάχθαι γι
νώσκων καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα τῶν οὐρανῶν πο
ρεύεσθαι.

καὶ ἄλλος δὲ τρίτος ἐπελθὼν κολασθῆναι προσ
ετιμήθη.

Κάγῳ οὖν προσδοκῶ ὑπὸ τινος τῶν
ὠνομασμένων ἐπιβουλευθῆναι καὶ ξύλῳ ἐμπαγῆναι, ἢ κἂν
ὑπὸ Κρίσκεντος τοῦ φιλοσόφου καὶ φιλοκόμπου.

οὐ γὰρ
φιλόσοφον εἶπειν ἄξιον τὸν ἄνδρα, ὅς γε περὶ ἡμῶν ἂ μὴ
ἐπίσταται δημοσίᾳ καταμαρτυρεῖ, ὡς ἀθέων καὶ ἀσεβῶν Χριστια
νῶν ὄντων, πρὸς χάριν καὶ ἡδονὴν τῶν πολλῶν τῶν πεπλανη
μένων ταῦτα πράττων.

εἴτε γὰρ μὴ ἐντυχὼν τοῖς τοῦ Χριστοῦ
διδάγμασι κατατρέχει ἡμῶν, παμπόνηρός ἐστι καὶ ἰδιωτῶν πολὺ
χείρων, οἱ φυλάττονται πολλάκις περὶ ὧν οὐκ ἐπίστανται διαλέ
γεσθαι καὶ ψευδομαρτυρεῖν· ἢ εἰ ἐντυχῶν, μὴ συνῆκε τὸ ἐν
αὐτοῖς μεγαλεῖον, ἢ συνείς, πρὸς τὸ μὴ ὑποπτευθῆναι τοιοῦτος
ταῦτα ποιεῖ, πολὺ μᾶλλον ἀγεννῆς καὶ παμπόνηρος, ἰδιωτικῆς
καὶ ἀλόγου δόξης καὶ φόβου ἐλάττων ὢν.

καὶ γὰρ προθέντα
με καὶ ἐρωτήσαντα αὐτὸν ἐρωτήσεις τινὰς τοιαύτας καὶ μαθεῖν
καὶ ἐλέγξει, ὅτι ἀληθῶς μηδὲν ἐπίσταται, εἰδέναι ὑμᾶς βούλομαι.
καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω, εἰ μὴ ἀνηνέχθησαν ἡμῖν αἱ
κοινωνίαι τῶν λόγων, ἔτοιμος καὶ ἐφ' ὑμῶν κοινωνεῖν τῶν ἐρω
τήσεων πάλιν· βασιλικὸν δ' ἂν καὶ τοῦτο ἔργον εἴη.

εἰ δὲ
καὶ ἐγνώσθησαν ὑμῖν αἱ ἐρωτήσεις μου καὶ αἱ ἐκείνου ἀποκρί
σεις, φανερὸν ὑμῖν ἐστίν ὅτι οὐδὲν τῶν ἡμετέρων ἐπίσταται·
ἢ εἰ καὶ ἐπίσταται, διὰ τοὺς ἀκούοντας δὲ οὐ τολμᾷ λέγειν,
ὁμοίως Σωκράτει ὡς προέφη, οὐ φιλόσοφος ἀλλὰ φιλόδοξος
ἀνὴρ δεικνυται, ὅς γε μηδὲ τὸ Σωκρατικὸν ἀξιέραστον ὄν τιμᾷ·
Ἄλλ' οὐτι γὰρ πρὸ τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνὴρ.

ἀδύνατον δὲ
Κυνικῶ, ἀδιάφορον τὸ τέλος προθεμένῳ, τὸ ἀγαθὸν εἰδέναι
πλὴν ἀδιαφορίας.

Ὅπως δὲ μή τις εἴπη· Πάντες οὖν ἕαυ
τοὺς φονεύσαντες πορεύεσθε ἤδη παρὰ τὸν θεὸν καὶ ἡμῖν πράγ
ματα μὴ παρέχετε, -ἐρῶ δι' ἣν αἰτίαν τοῦτο οὐ πράττομεν,
καὶ δι' ἣν ἐξεταζόμενοι ἀφόβως ὁμολογοῦμεν.

οὐκ
εἰκῆ τὸν κόσμον πεποηκέναι τὸν θεὸν δεδιδάγμεθα, ἀλλ' ἢ διὰ
τὸ ἀνθρώπειον γένος· χαίρειν τε τοῖς τὰ προσόντα αὐτῷ μι
μουμένοις προέφημεν, ἀπαρέσκεσθαι δὲ τοῖς τὰ φαῦλα ἀσπα
ζομένοις ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ.

εἰ οὖν πάντες ἑαυτοὺς φονεύ
σομεν, τοῦ μὴ γεννηθῆναι τίνα καὶ μαθητευθῆναι εἰς τὰ θεῖα
διδάγματα, ἢ καὶ μὴ εἶναι τὸ ἀνθρώπειον γένος, ὅσον ἐφ' ἡμῖν,
αἵτιοι ἐσόμεθα, ἐναντίον τῆ τοῦ θεοῦ βουλή καὶ αὐτοὶ ποιοῦντες,

ἔὰν τοῦτο πράξωμεν.

ἔξεταζόμενοι δὲ οὐκ ἀρνούμεθα διὰ τὸ
συνεπίστασθαι ἑαυτοῖς μηδὲν φαῦλον, ἀσεβὲς δὲ ἡγούμενοι μὴ
κατὰ πάντα ἀληθεύειν, ὃ καὶ φίλον τῷ θεῷ γινώσκομεν, ὑμᾶς
δὲ καὶ τῆς ἀδίκου προλήψεως ἀπαλλάξαι νῦν σπεύδοντες.

Εἰ δέ τινα ὑπέλθοι καὶ ἡ ἔννοια αὕτη ὅτι, εἰ θεὸν
ὠμολογοῦμεν βοηθόν, οὐκ ἄν, ὡς λέγομεν, ὑπὸ ἀδίκων ἔκρα
τούμεθα καὶ ἐτιμωρούμεθα, καὶ τοῦτο διαλύσω.

ὁ θεὸς τὸν

πάντα κόσμον ποιήσας καὶ τὰ ἐπίγεια ἀνθρώποις ὑποτάξας καὶ
τὰ οὐράνια στοιχεῖα εἰς αὔξησιν καρπῶν καὶ ὠρῶν μεταβολὰς
κοσμήσας καὶ θεῖον τούτοις νόμον τάξας, ἃ καὶ αὐτὰ δι' ἀν
θρώπους φαίνεται πεποιηκῶς, τὴν μὲν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πρόνοιαν ἀγγέλοις, οὓς ἐπὶ τούτοις ἔταξε,
παρέδωκεν.

οἱ δ' ἄγγελοι, παραβάντες τήνδε τὴν
τάξιν, γυναικῶν μίξεσιν ἠττήθησαν καὶ παῖδας ἐτέκνωσαν, οἱ
εἰσιν οἱ λεγόμενοι δαίμονες.

καὶ προσέτι λοιπὸν τὸ ἀνθρώ

πειον γένος ἑαυτοῖς ἐδούλωσαν· τὰ μὲν διὰ μαγικῶν γραφῶν,
τὰ δὲ διὰ φόβων καὶ τιμωριῶν, ὧν ἐπέφερον, τὰ δὲ διὰ δι
δαχῆς θυμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ σπονδῶν, ὧν ἐνδεεῖς γε
γόνασι μετὰ τὸ πάθειν ἐπιθυμιῶν δουλωθῆναι· καὶ εἰς ἀνθρώ
πους φόνους, πολέμους, μοιχείας, ἀκολασίας καὶ πᾶσαν κακίαν
ἔσπειραν.

ὅθεν καὶ ποιηταὶ καὶ μυθολόγοι, ἀγνοοῦντες
τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεννηθέντας δαίμονας ταῦτα
πρᾶξαι εἰς ἄρρενας καὶ θηλείας καὶ πόλεις καὶ ἔθνη, ἅπερ συνέ
γραψαν, εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν καὶ τοὺς ὡς ἀπ' αὐτοῦ σπορᾶ γε
νομένους υἱοὺς καὶ τῶν λεχθέντων ἐκείνου ἀδελφῶν καὶ τέκνων
ὁμοίως τῶν ἀπ' ἐκείνων, Ποσειδῶνος καὶ Πλούτωνος, ἀνήνεγκαν.
ὀνόματι γὰρ ἕκαστον, ὅπερ ἕκαστος ἑαυτῷ τῶν ἀγγέλων καὶ
τοῖς τέκνοις ἔθετο, προσηγόρευσαν.

Ὅνομα δὲ τῷ πάντων πατρὶ θετόν, ἀγεννήτω ὄντι,
οὐκ ἔστιν· ᾧ γὰρ ἂν καὶ ὄνομά τι προσαγορεύηται, πρεσβύ
τερον ἔχει τὸν θέμενον τὸ ὄνομα.

τὸ δὲ πατήρ καὶ θεὸς

καὶ κτίστης καὶ κύριος καὶ δεσπότης οὐκ ὀνόματά ἐστιν, ἀλλ'
ἐκ τῶν εὐποιῶν καὶ τῶν ἔργων προσήσεις.

ὁ δὲ υἱὸς ἐκεῖ

νου, ὁ μόνος λεγόμενος κυρίως υἱός, ὁ λόγος πρὸ τῶν ποιη
μάτων καὶ συνῶν καὶ γεννώμενος, ὅτε τὴν ἀρχὴν δι' αὐτοῦ πάντα
ἔκτισε καὶ ἐκόσμησε, Χριστὸς μὲν κατὰ τὸ κεχρῖσθαι καὶ κοσ
μῆσαι τὰ πάντα δι' αὐτοῦ τὸν θεὸν λέγεται, ὄνομα καὶ αὐτὸ
περιέχον ἄγνωστον σημασίαν, ὃν τρόπον καὶ τὸ θεὸς προσαγό
ρευμα οὐκ ὄνομά ἐστιν, ἀλλὰ πράγματος δυσεξηγήτου ἔμφυτος
τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων δόξα.

Ἰησοῦς δὲ καὶ ἀνθρώπου καὶ
σωτήρος ὄνομα καὶ σημασίαν ἔχει.

καὶ γὰρ καὶ ἄνθρωπος, ὡς
προέφημεν, γέγονε κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς βουλήν ἀπο
κυηθεὶς ὑπὲρ τῶν πιστευόντων ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ καταλύσει
τῶν δαιμόνων· καὶ νῦν ἐκ τῶν ὑπ' ὄψιν γινομένων μαθεῖν δύ
νασθε.

δαιμονιολήπτους γὰρ πολλοὺς κατὰ πάντα τὸν κόσμον
καὶ ἐν τῇ ὑμετέρα πόλει πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἀνθρώπων, τῶν
Χριστιανῶν, ἐπορρίζοντες κατὰ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ὑπὸ τῶν ἄλλων πάν
των ἐπορκιστῶν καὶ ἐπαστῶν καὶ φαρμακευτῶν μὴ ἰαθέντας,
ἴασαντο καὶ ἔτι νῦν ἰῶνται, καταργοῦντες καὶ ἐκδιώκοντες τοὺς
κατέχοντας τοὺς ἀνθρώπους δαίμονας.

Ὅθεν καὶ ἐπιμένει ὁ θεὸς τὴν σύγχυσιν καὶ κατὰ
λυσιν τοῦ παντὸς κόσμου μὴ ποιῆσαι, ἵνα καὶ οἱ φαῦλοι ἄγγελοι
καὶ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι μηκέτι ᾧσι, διὰ τὸ σπέρμα τῶν
Χριστιανῶν, ὃ γινώσκει ἐν τῇ φύσει ὅτι αἴτιόν ἐστιν.

ἐπεὶ

εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν οὐδὲ ὑμῖν ταῦτα ἔτι ποιεῖν καὶ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τῶν φαύλων δαιμόνων δυνατὸν ἦν, ἀλλὰ
τὸ πῦρ τὸ τῆς κρίσεως κατελθὼν ἀνέδην πάντα διέκρινεν, ὡς
καὶ πρότερον ὁ κατακλυσμὸς μηδένα λιπῶν ἀλλ' ἢ τὸν μόνον
σὺν τοῖς ἰδίῳ παρ' ἡμῖν καλούμενον Νῶε, παρ' ὑμῖν δὲ Δευ
καλίωνα, ἐξ οὗ πάλιν οἱ τοσοῦτοι γεγόνασιν, ὧν οἱ μὲν φαῦλοι,
οἱ δὲ σπουδαῖοι.

οὕτω γὰρ ἡμεῖς τὴν ἐκπύρωσίν φαμεν γε
νήσασθαι, ἀλλ' οὐχ, ὡς οἱ Στωϊκοί, κατὰ τὸν τῆς εἰς ἄλληλα
πάντων μεταβολῆς λόγον, ὃ αἴσχιστον ἐφάνη· ἀλλ' οὐδὲ καθ'
εἰμαρμένην πράττειν τοὺς ἀνθρώπους ἢ πάσχειν τὰ γινόμενα,
ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν προαίρεσιν ἕκαστον κατορθοῦν ἢ ἀμαρτάνειν,
καὶ κατὰ τὴν τῶν φαύλων δαιμόνων ἐνέργειαν τοὺς σπουδαίους,
οἷον Σωκράτην καὶ τοὺς ὁμοίους, διώκεσθαι καὶ ἐν δεσμοῖς
εἶναι, Σαρδανάπαλον δὲ καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ὁμοίους ἐν
ἀφθονίᾳ καὶ δόξῃ δοκεῖν εὐδαιμονεῖν.

ὃ μὴ νοήσαντες οἱ

Στωϊκοὶ καθ' εἰμαρμένης ἀνάγκην πάντα γίνεσθαι ἀπεφήναντο.
ἀλλ' ὅτι αὐτεξούσιον τό τε τῶν ἀγγέλων γένος καὶ τῶν ἀν
θρώπων τὴν ἀρχὴν ἐποίησεν ὁ θεός, δικαίως ὑπὲρ ὧν ἂν πλημμε
λήσωσι τὴν τιμωρίαν ἐν αἰωνίῳ πυρὶ κομίσονται.

γεννητοῦ

δὲ παντὸς ἤδε ἡ φύσις, κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν εἶναι· οὐ
γὰρ ἂν ἦν ἐπαινετὸν οὐδὲν αὐτῶν, εἰ οὐκ ἦν ἐπ' ἀμφοτέρα τρέ
πεσθαι καὶ δύναμιν εἶχε.

δεικνύουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ παντα

χοῦ κατὰ λόγον τὸν ὀρθὸν νομοθετήσαντες καὶ φιλο
σοφήσαντες ἄνθρωποι ἐκ τοῦ ὑπαγορεύειν τάδε μὲν πράττειν,
τῶνδε δὲ ἀπέχεσθαι.

καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι ἐν τῷ περὶ

ἡθῶν λόγῳ τὰ αὐτὰ τιμῶσι καρτερῶς, ὡς δηλοῦσθαι ἐν τῷ περὶ
ἀρχῶν καὶ ἀσωμάτων λόγῳ οὐκ εὐοδοῦν αὐτούς.

εἴτε γὰρ
καθ' εἰμαρμένην φήσουσι τὰ γινόμενα πρὸς ἀνθρώπων γίνεσθαι,
ἢ μηδὲν εἶναι θεὸν παρὰ τρεπόμενα καὶ ἀλλοιούμενα καὶ ἀνα-
λυόμενα εἰς τὰ αὐτὰ αἰεὶ, φθαρτῶν μόνων φανήσονται κατάληψιν
ἐσχηκέναι καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν διὰ τε τῶν μερῶν καὶ διὰ τοῦ
ὄλου ἐν πάσῃ κακίᾳ γινόμενον ἢ μηδὲν εἶναι κακίαν μηδ' ἄρε-
τήν· ὅπερ καὶ παρὰ πᾶσαν σὺφρονα ἔννοϊαν καὶ λόγον καὶ
νοῦν ἐστι.

Καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν Στωϊκῶν δὲ δογμάτων, ἐπειδὴ
κἂν τὸν ἠθικὸν λόγον κόσμιοι γεγόνασιν, ὡς καὶ ἐν τισιν οἱ
ποιηταί, διὰ τὸ ἔμφυτον παντὶ γένει ἀνθρώπων σπέρμα τοῦ
λόγου, μεμισῆσθαι καὶ πεφονεῦσθαι οἶδαμεν· Ἡράκλειτον μὲν,
ὡς προέφημεν, καὶ Μουσώνιον δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ ἄλλους
οἶδαμεν.

ὡς γὰρ ἐσημάναμεν, πάντας τοὺς κἂν ὀπωσδήποτε
κατὰ λόγον βιοῦν σπουδάζοντας καὶ κακίαν φεύγειν μισεῖσθαι
αἰεὶ ἐνήργησαν οἱ δαίμονες.

οὐδὲν δὲ θαυμαστόν, εἰ τοὺς
οὐ κατὰ σπερματικῷ λόγου μέρος, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ παντὸς
λόγου, ὃ ἐστὶ Χριστοῦ, γνῶσιν καὶ θεωρίαν πολὺ μᾶλλον μι-
σεῖσθαι οἱ δαίμονες ἐλεγχόμενοι ἐνεργοῦσιν· οἱ τὴν ἀξίαν
κόλασιν καὶ τιμωρίαν κομίσονται ἐν αἰωνίῳ πυρὶ
ἐγκλεισθέντες.

εἰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἤδη διὰ τοῦ ὄνο-
ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠττῶνται, δίδαγμα ἐστὶ τῆς καὶ μελλού-
σης αὐτοῖς καὶ τοῖς λατρεύουσιν αὐτοῖς ἐσομένης ἐν πυρὶ
αἰωνίῳ κολάσεως.

οὕτως γὰρ καὶ οἱ προφηῆται πάντες προε-
κήρυξαν γενήσεσθαι, καὶ Ἰησοῦς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος ἐδί-
δαξε.

Ἴνα δὲ μή τις εἴπῃ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν νομι-
ζομένων φιλοσόφων, ὅτι κόμποι καὶ φόβητρά ἐστι τὰ λεγόμενα
ὑφ' ἡμῶν ὅτι κολάζονται ἐν αἰωνίῳ πυρὶ οἱ ἄδικοι, καὶ διὰ
φόβον ἄλλ' οὐ διὰ τὸ καλὸν εἶναι καὶ ἀρεστὸν ἐναρέτως βιοῦν
τοὺς ἀνθρώπους ἀξιούμεν, βραχυεπῶς πρὸς τοῦτο ἀποκρινοῦ-
μαι, ὅτι, εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν, οὔτε ἔστι θεός, ἢ, εἰ ἔστιν, οὐ μέλει
αὐτῷ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν ἐστὶν ἀρετὴ οὐδὲ κακία, καί,
ὡς προέφημεν, ἀδίκως τιμωροῦσιν οἱ νομοθέται τοὺς παραβαί-
νοντας τὰ διατεταγμένα καλά.

ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἄδικοι ἐκεῖνοι
καὶ ὁ αὐτῶν πατήρ, τὰ αὐτὰ αὐτῷ πράττειν διὰ τοῦ λόγου
διδάσκων, οἱ τούτοις συντιθέμενοι οὐκ ἄδικοι.

ἐὰν

δέ τις τοὺς διαφόρους νόμους τῶν ἀνθρώπων προβάληται, λέ-
γων ὅτι παρ' οἷς μὲν ἀνθρώποις τάδε καλά, τὰ δὲ αἰσχροῦς νεό-
μισται, παρ' ἄλλοις δὲ τὰ παρ' ἐκείνοις αἰσχροῦς καλά, καὶ τὰ
καλὰ αἰσχροῦς νομίζεται, ἀκουέτω καὶ τῶν εἰς τοῦτο λεγομένων
καὶ νόμους διατάξασθαι τῇ ἑαυτῶν κακίᾳ ὁμοίους τοὺς πονη-
ροὺς ἀγγέλους ἐπιστάμεθα, οἷς χαίρουσιν οἱ ὅμοιοι γενόμενοι

ἄνθρωποι, καὶ ὀρθὸς λόγος παρελθῶν οὐ πάσας δόξας οὐδὲ πάντα δόγματα καλὰ ἀποδείκνυσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν φαῦλα, τὰ δὲ ἀγαθὰ· ὥστε μοι καὶ πρὸς τοὺς τοιοῦτους τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια εἰρήσεται, καὶ λεχθήσεται διὰ πλειόνων, ἐὰν χρεῖα ᾦ.

τανῦν

δὲ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀνέρχομαι.

Μεγαλειότερα μὲν οὔν πάσης ἀνθρωπείου διδασκαλίας φαίνεται τὰ ἡμέτερα διὰ τοῦ τὸ λογικὸν τὸ ὅλον τὸν φανέντα δι' ἡμᾶς Χριστὸν γεγονέναι, καὶ σῶμα καὶ λόγον καὶ ψυχὴν.

ὅσα γὰρ καλῶς αἰεὶ ἐφθέγγαντο καὶ εὔρον οἱ φιλοσοφήσαντες ἢ νομοθετήσαντες, κατὰ λόγου μέρος δι' εὐρέσεως καὶ θεωρίας ἐστὶ πονηθέντα αὐτοῖς.

ἐπειδὴ δὲ οὐ πάντα τὰ

τοῦ λόγου ἐγνώρισαν, ὅς ἐστι Χριστός, καὶ ἐναντία ἑαυτοῖς πολλάκις εἶπον.

καὶ οἱ προγεγενημένοι τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον λόγῳ πειραθέντες τὰ πράγματα θεωρήσαι καὶ ἐλέγξαι, ὡς ἀσεβεῖς καὶ περιέργοι εἰς δικαστήρια ἤχθησαν.

ὁ

πάντων δὲ αὐτῶν εὐτονώτερος πρὸς τοῦτο γενόμενος Σωκράτης τὰ αὐτὰ ἡμῖν ἐνεκλήθη· καὶ γὰρ ἔφασαν αὐτὸν καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν, καὶ οὐς ἢ πόλις νομίζει θεοὺς μὴ ἡγεῖσθαι αὐτόν.

ὁ δὲ δαίμονας μὲν τοὺς φαύλους καὶ τοὺς πράξαντας ἃ ἔφασαν οἱ ποιηταί, ἐκβαλὼν τῆς πολιτείας καὶ Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς, παραιτεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἐδίδαξε, πρὸς θεοῦ δὲ τοῦ ἀγνώστου αὐτοῖς διὰ λόγου ζητήσεως ἐπίγνωσιν προὔτρέπετο, εἰπών· Τὸν δὲ πατέρα καὶ δημιουργὸν πάντων οὔθ' εὐρεῖν ἄδιον, οὔθ' εὐρόντα εἰς πάντας εἰπεῖν ἀσφαλές.

ἃ ὁ

ἡμέτερος Χριστὸς διὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἔπραξε.

Σωκράτει

μὲν γὰρ οὐδεὶς ἐπέισθη ὑπὲρ τούτου τοῦ δόγματος ἀποθνήσκειν· Χριστῷ δέ, τῷ καὶ ὑπὸ Σωκράτους ἀπὸ μέρους γνωσθέντι (λόγος γὰρ ἦν καὶ ἔστιν ὁ ἐν παντὶ ὢν, καὶ διὰ τῶν προφητῶν προειπὼν τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ δι' ἑαυτοῦ ὁμοιοπαθοῦς γενομένου καὶ διδάξαντος ταῦτα), οὐ φιλόσοφοι οὐδὲ φιλόλογοι μόνον ἐπέισθησαν, ἀλλὰ καὶ χειροτέχναι καὶ παντελῶς ἰδιῶται, καὶ δόξης καὶ φόβου καὶ θανάτου καταφρονήσαντες· ἐπειδὴ δὴ δυνάμις ἐστὶ τοῦ ἀρρήτου πατρὸς καὶ οὐχὶ ἀνθρωπείου λόγου κατασκευή.

Οὐκ ἂν δὲ οὐδὲ ἐφονευόμεθα οὐδὲ δυνατώτεροι

ἡμῶν ἦσαν οἱ τε ἄδικοι ἄνθρωποι καὶ δαίμονες, εἰ μὴ πάντως παντὶ γεννωμένῳ ἀνθρώπῳ καὶ θανεῖν ὠφείλετο· ὅθεν καὶ τὸ ὄφλημα ἀποδιδόντες εὐχαριστοῦμεν.

καίτοι γε καὶ

τὸ Ξενοφώντειον ἐκεῖνο νῦν πρὸς τε Κρίσκεντα καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῷ ἀφραίνοντας καλὸν καὶ εὐκαιρὸν εἰπεῖν ἡγούμεθα.

τὸν

Ἑρακλέα ἐπὶ τρίοδόν τινα ἔφη ὁ Ξενοφῶν βαδίζοντα εὐρεῖν
τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, ἐν γυναικῶν μορφαῖς φαινομένης.
καὶ τὴν μὲν κακίαν, ἀβρᾶ ἔσθῃτι καὶ ἐρωτοπεποιημένῳ καὶ
ἀνθοῦντι ἐκ τῶν τοιούτων προσώπῳ, θελκτικὴν τε εὐθύς πρὸς
τὰς ὄψεις οὔσαν, εἰπεῖν πρὸς τὸν Ἑρακλέα ὅτι, ἦν αὐτῇ ἔπηται,
ἠδόμενόν τε καὶ κεκοσμημένον τῷ λαμπροτάτῳ καὶ ὁμοίῳ τῷ
περὶ αὐτὴν κόσμῳ διαιτήσιν ἀεὶ ποιήσει.

καὶ τὴν ἀρετὴν

ἐν αὐχμηρῷ μὲν τῷ προσώπῳ καὶ τῇ περιβολῇ οὔσαν εἰπεῖν·
Ἄλλ' ἦν ἐμοὶ πείθῃ, οὐ κόσμῳ οὐδὲ κάλλει τῷ ἔονται καὶ φθει
ρομένῳ ἑαυτὸν κοσμήσεις ἀλλὰ τοῖς αἰδίοις καὶ καλοῖς κόσμοις.
καὶ πάνθ' ὄντιν' οὐδὲν πεπεύσμεθα, φεύγοντα τὰ δοκοῦντα καλὰ,
τὰ δὲ νομιζόμενα σκληρὰ καὶ ἄλογα μετερχόμενον, εὐδαιμονίαν
ἐκδέχεσθαι.

ἢ γὰρ κακία, πρόβλημα ἑαυτῆς τῶν πράξεων τὰ
προσόντα τῇ ἀρετῇ καὶ ὄντως ὄντα καλὰ διὰ μιμήσεως ἀφθάρ
των περιβαλλομένη (ἄφθαρτον γὰρ οὐδὲν ἔχει οὐδὲ ποιῆσαι
δύνατα), δουλαγωγεῖ τοὺς χαμαιπετεῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ προ
σόντα αὐτῇ φαῦλα τῇ ἀρετῇ περιθεῖσα.

οἱ δὲ νενοηκότες τὰ

προσόντα τῷ ὄντι καλὰ καὶ ἀφθαρτοὶ τῇ ἀρετῇ ὁ καὶ περὶ
Χριστιανῶν καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἄθλου καὶ τῶν ἀνθρώ
πων τῶν τοιαῦτα πραξάντων, ὅποια ἔφασαν οἱ ποιηταὶ περὶ
τῶν νομιζομένων θεῶν, ὑπολαβεῖν δεῖ πάντα νουνεχῇ, ἐκ τοῦ
καὶ τοῦ φευκτοῦ καταφρονεῖν ἡμᾶς θανάτου λογισμὸν ἔλκοντα.

Καὶ γὰρ αὐτὸς ἐγώ, τοῖς Πλάτωνος χαίρων διδάγ
μασι, διαβαλλομένους ἀκούων Χριστιανούς, ὁρῶν δὲ ἀφόβους
πρὸς θάνατον καὶ πάντα τὰ ἄλλα νομιζόμενα φοβερά, ἐνε
νόουν ἀδύνατον εἶναι ἐν κακίᾳ καὶ φιληδονίᾳ ὑπάρχειν αὐτούς.
τίς γὰρ φιληδονός ἢ ἀκρατής καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν βορὰν
ἀγαθὸν ἠγούμενος δύναται ἂν θάνατον ἀσπάζεσθαι, ὅπως
τῶν αὐτοῦ ἀγαθῶν στερηθῇ, ἀλλ' οὐκ ἐκ παντὸς ζῆν μὲν
ἀεὶ τὴν ἐνθάδε βιοτὴν καὶ λανθάνειν τοὺς ἄρχοντας ἐπειρᾶτο,
οὐχ ὅτι γε ἑαυτὸν κατήγγειλε φονευθησόμενον;

ἤδη καὶ

τοῦτο ἐνήργησαν οἱ φαῦλοι δαίμονες διὰ τινῶν πονηρῶν ἀν
θρώπων πραχθῆναι.

φονεύοντες γὰρ αὐτοὶ τινὰς ἐπὶ συκο

φαντία τῇ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς βασάνους εἴλκυσαν οἰκέτας τῶν
ἡμετέρων ἢ παῖδας ἢ γυναῖκα, καὶ δι' αἰκισμῶν φοβερῶν ἐξαναγ
κάζουσι κατεπεῖν ταῦτα τὰ μυθολογούμενα, ἃ αὐτοὶ φανερώς
πράττουσιν· ὧν ἐπειδὴ οὐδὲν πρόσεστιν ἡμῖν, οὐ φροντίζομεν,
θεὸν τὸν ἀγέννητον καὶ ἄρρητον μάρτυρα ἔχοντες τῶν τε λο
γισμῶν καὶ τῶν πράξεων.

τίνος γὰρ χάριν οὐχὶ καὶ ταῦτα

δημοσίᾳ ὠμολογοῦμεν ἀγαθὰ καὶ φιλοσοφίαν θεῖαν
αὐτὰ ἀπεδείκνυμεν, φάσκοντες Κρόνου μὲν μυστήρια τελεῖν ἐν
τῷ ἀνδροφονεῖν, καὶ ἐν τῷ αἵματος ἐμπίπλασθαι, ὡς λέγεται,

τὰ ἴσα τῷ παρ' ὑμῖν τιμωμένῳ εἰδώλῳ, ᾧ οὐ μόνον ἀλόγων ζώων αἵματα προσραίνεται ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπεια, διὰ τοῦ παρ' ὑμῖν ἐπισημοτάτου καὶ εὐγενεστάτου ἀνδρὸς τὴν πρόσχυσιν τοῦ τῶν φονευθέντων αἵματος ποιούμενοι, Διὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν μιμηταὶ γενόμενοι ἐν τῷ ἀνδροβατεῖν καὶ γυναξίν ἀδεῶς μίγνυσθαι, Ἐπικούρου μὲν καὶ τὰ τῶν ποιητῶν συγγράμματα ἀπολογία φέροντες;

ἐπειδὴ δὲ ταῦτα τὰ μαθήματα καὶ τοὺς ταῦτα πράξαντας καὶ μιμουμένους φεύγειν πείθομεν, ὡς καὶ νῦν διὰ τῶνδε τῶν λόγων ἠγωνίσμεθα, ποικίλως πολεμούμεθα· ἀλλ' οὐ φροντίζομεν, ἐπεὶ θεὸν τῶν πάντων ἐπόπτην δίκαιον οἶδαμεν. εἴθε καὶ νῦν τις ἂν τραγικῆ φωνῇ ἀνεβόησεν ἐπὶ τι βῆμα ὑψηλὸν ἀναβάς· Αἰδέσθητε, αἰδέσθητε ἃ φανερώς πράττετε εἰς ἀναιτίους ἀναφέροντες, καὶ τὰ προσόντα καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ὑμετέροις θεοῖς περιβάλλοντες τούτοις ὧν οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μετουσία ἐστί.

μετάθεσθε, σωφρονίσθητε.

Καὶ γὰρ ἐγώ, μαθὼν περίβλημα πονηρὸν εἰς ἀποστροφὴν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων περιτεθειμένον ὑπὸ τῶν φαύλων δαιμόνων τοῖς Χριστιανῶν θείοις διδάγμασι, καὶ ψευδολογουμένων ταῦτα καὶ τοῦ περιβλήματος κατεγέλασα καὶ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξης.

Χριστιανὸς εὐρεθῆναι καὶ εὐχόμενος καὶ παμμαχῶς ἀγωνιζόμενος ὁμολογῶ, οὐχ ὅτι ἀλλότρια ἐστὶ τὰ Πλάτωνος διδάγματα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι πάντη ὁμοία, ὡσπερ οὐδὲ τὰ τῶν ἄλλων, Στωϊκῶν τε καὶ ποιητῶν καὶ συγγραφέων.

ἕκαστος γὰρ τις ἀπὸ μέρους τοῦ σπερματικοῦ θεοῦ λόγου τὸ συγγενὲς ὁρῶν καλῶς ἐφθέγγετο· οἱ δὲ τὰναντία ἑαυτοῖς ἐν κυριωτέροις εἰρηκότες οὐκ ἐπιστήμη τὴν ἄποπτον καὶ γνῶσιν τὴν ἀνέλεγκτον φαίνονται ἐσχηκέναι. ὅσα οὖν παρὰ πᾶσι καλῶς εἴρηται, ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἐστὶ· τὸν γὰρ ἀπὸ ἀγεννήτου καὶ ἀρρήτου θεοῦ λόγον μετὰ τὸν θεὸν προσκυνοῦμεν καὶ ἀγαπῶμεν, ἐπειδὴ καὶ δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος γέγονεν, ὅπως καὶ τῶν παθῶν τῶν ἡμετέρων συμμέτοχος γενόμενος καὶ ἴασιν ποιήσεται.

οἱ γὰρ συγγραφεῖς πάντες

διὰ τῆς ἐνούσης ἐμφύτου τοῦ λόγου σποραῖς ἀμυδρῶς ἐδύναντο ὁρᾶν τὰ ὄντα.

ἕτερον γὰρ ἐστὶ σπέρμα τινὸς καὶ μίμημα κατὰ δύναμιν δοθέν, καὶ ἕτερον αὐτὸ οὗ κατὰ χάριν τὴν ἀπ' ἐκείνου ἢ μετουσία καὶ μίμησις γίνεται.

Καὶ ὑμᾶς οὖν ἀξιοῦμεν ὑπογράψαντας τὸ ὑμῖν δοκοῦν προθεῖναι τουτὶ τὸ βιβλίδιον, ὅπως καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ ἡμέτερα γνωσθῆ καὶ δύνωνται τῆς ψευδοδοξίας καὶ ἀγνοίας τῶν καλῶν ἀπαλλαγῆναι, οἱ παρὰ τὴν ἑαυτῶν αἰτίαν ὑπεύθυνοι ταῖς τιμωρίας γίνονται εἰς τὸ γνωσθῆναι τοῖς ἀνθρώποις ταῦτα, διὰ τὸ ἐν τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων εἶναι τὸ γνωριστικὸν καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ διὰ τὸ ἡμῶν, οὐς οὐκ ἐπίστανται τοιαῦτα

ὅποια λέγουσιν αἰσχρὰ πράττειν, καταψηφίζεσθαι, καὶ διὰ τὸ χαίρειν τοιαῦτα πράξασι θεοῖς καὶ ἔτι νῦν ἀπαιτοῦσι παρὰ ἀνθρώπων τὰ ὅμοια, ὡς ἐκ τοῦ καὶ ἡμῖν, ὡς τοιαῦτα πράττουσι, θάνατον ἢ δεσμὰ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον προστιμᾶν ἑαυτοὺς κατακρίνειν, ὡς μὴ δέεσθαι ἄλλων δικαστῶν.

Καὶ τοῦ ἐν τῷ ἔμῳ ἔθνει, ἀσεβοῦς καὶ πλάνου Σιμωνιανοῦ διδάγματος κατεφρόνησα.

ἐὰν δὲ ὑμεῖς τοῦτο προγράψητε, ἡμεῖς τοῖς πᾶσι φανερόν ποιήσοιμεν, ἵνα εἰ δύναιντο μεταθῶνται· τούτου γε μόνου χάριν τούσδε τοὺς λόγους συνετάξαμεν.

οὐκ ἔστι δὲ ἡμῶν τὰ διδάγματα κατὰ κρίσιν σώφρονα αἰσχρὰ, ἀλλὰ πάσης μὲν φιλοσοφίας ἀνθρωπέου ὑπέριστα· εἰ δὲ μὴ, κἂν Σωταδεῖοις καὶ Φιλαινιδεῖοις καὶ Ἀρχεστρατεῖοις καὶ Ἐπικουρείοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις ποιητικοῖς διδάγμασιν οὐχ ὅμοια, οἷς ἐντυγχάνειν πᾶσι, καὶ λεγομένοις καὶ γεγραμμένοις, συγκεχώρηται.

καὶ παυσόμεθα λοι

πόν, ὅσον ἐφ' ἡμῖν ἦν πράξαντες, καὶ προσεπευξάμενοι τῆς ἀληθείας καταξιωθῆναι τοὺς πάντη πάντας ἀνθρώπους.

εἴη

οὔν καὶ ὑμᾶς ἀξίως εὐσεβείας καὶ φιλοσοφίας τὰ δίκαια ὑπὲρ ἑαυτῶν κρίναι.